

Grondwettelijk Hof

**PERSBERICHT
ARREST 75/2022**

Het Hof vernietigt een artikel van het Belgisch Scheepvaartwetboek in zoverre het de ontschepping verhindert van bepaalde verstekelingen die aan boord van een schip worden ontdekt, en in zoverre het geen waarborgen bevat voor het aan boord houden

Verschillende verenigingen vragen de vernietiging van bepalingen van het Belgisch Scheepvaartwetboek die betrekking hebben op verstekelingen die worden ontdekt aan boord van een Belgisch schip of een schip dat zich in een Belgische haven bevindt. Die bepalingen voorzien erin dat alle verstekelingen aan boord worden gehouden, en dat zij enkel kunnen ontschepen in geval van een verwijdering van het grondgebied.

Het Hof oordeelt dat het beroep deels gegrond is. Het vernietigt artikel 2.4.4.2 van het Wetboek in zoverre het de ontschepping van vier specifieke categorieën van verstekelingen niet toestaat. Het betreft verstekelingen van Belgische nationaliteit of die toegelaten zijn tot verblijf in België, zij die om internationale bescherming verzoeken (tijdens het onderzoek van hun aanvraag), de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen en zij van wie de gezondheidstoestand een dringende medische behandeling vereist. Het Hof vernietigt hetzelfde artikel eveneens in zoverre de aan boord gehouden verstekelingen niet genieten van bepaalde waarborgen, zoals de mogelijkheid om een beroep in te stellen betreffende de wettigheid van hun vasthouding of een maximumduur van vasthouding. Het verwierpt het beroep voor het overige.

1. Context van de zaak

Bij de wet van 8 mei 2019 « tot invoering van het Belgisch Scheepvaartwetboek » heeft de federale wetgever de scheepvaartwetgeving geactualiseerd en gecoördineerd. Verschillende vzw's gespecialiseerd in de verdediging van de mensenrechten en van de rechten van vreemdelingen stelden een beroep tot vernietiging in van verschillende bepalingen van dat Wetboek, betreffende verstekelingen die ontdekt worden aan boord van een Belgisch schip of een schip dat een Belgische haven heeft aangelopen. Het federaal Centrum voor migratie, Myria, komt in de procedure tussen ter ondersteuning van dat beroep.

2. Onderzoek door het Hof

De verzoekende vzw's ontwikkelen verschillende bezwaren tegen de bestreden bepalingen.

2.1. De gelijke behandeling van verstekelingen (B.20-B.38)

Artikel 2.4.4.2 van het Belgisch Scheepvaartwetboek bepaalt dat alle verstekelingen aan boord van het schip moeten worden gehouden en dat ze enkel in geval van een verwijdering van het grondgebied mogen worden ontscheept. De verzoekende partijen verwijten de wetgever alle verstekelingen op identieke wijze te behandelen, zonder een verschillende behandeling voor te behouden voor bepaalde categorieën onder hen, te weten de Belgische verstekelingen, verstekelingen die zijn toegelaten tot verblijf in België, verstekelingen die om internationale bescherming hebben verzocht, niet-begeleide minderjarige vreemdelingen en verstekelingen die ernstig ziek zijn. Volgens de verzoekende partijen zouden die verstekelingen moeten worden ontscheept en ten laste genomen door de Belgische staat.

Het Hof wijst erop dat het vasthouden van verstekelingen aan boord van het schip, onder de verantwoordelijkheid van de gezagvoerder, ertoe strekt de veiligheid van het schip en het welzijn van de verstekelingen te verzekeren. Het algemene verbod van ontschepping en het aan boord houden van verstekelingen laten de Belgische autoriteiten overigens toe een grenscontrole uit te oefenen.

Het Hof onderzoekt evenwel of het verbod van ontschepping geen onevenredige gevolgen heeft, voor elke van de specifieke categorieën van verstekelingen.

Wat betreft de Belgische onderdanen en de vreemdelingen die zijn gemachtigd of toegelaten tot verblijf in België, die zouden proberen om het nationale grondgebied te betreden als verstekeling op een schip, brengt het Hof in herinnering dat aan niemand het recht kan worden ontnomen het grondgebied te betreden van de Staat waarvan hij onderdaan is, en dat de toegang tot het grondgebied voor personen die zijn toegelaten of gemachtigd tot verblijf in België, door andere bepalingen wordt geregeld. In zoverre hij niet de ontschepping van die verstekelingen regelt, is de maatregel onevenredig met de nagestreefde doelstellingen.

Het Hof wijst vervolgens erop dat iedere vreemdeling die zich aan een buitengrens of in België bevindt, het recht heeft om een verzoek te formuleren tot het verkrijgen van internationale bescherming, en dat hij, zolang over zijn verzoek niet is beslist, niet kan worden verwijderd. De toegang tot die procedure kan niet worden verzoend met het vasthouden van de verzoeker aan boord van het schip. Het Hof volgt een soortgelijke redenering met betrekking tot de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, aangezien de procedure voor de tenlasteneming van die laatsten evenmin verzoenbaar is met hun vasthouding aan boord. Met betrekking tot verstekelingen die ernstig ziek zijn, vereist de bescherming van de menselijke waardigheid dat de verstekeling minstens tijdelijk kan worden ontscheept om dringende medische verzorging te krijgen wanneer die niet kan worden verstrekt aan boord van het schip. In zoverre hij de ontschepping van die drie categorieën van verstekelingen niet toelaat, ook niet tijdelijk, is de in het geding zijnde maatregel onevenredig.

Het Hof vernietigt bijgevolg artikel 2.4.4.2 van het Belgisch Scheepvaartwetboek in zoverre het zich in de voormelde gevallen tegen een ontschepping verzet.

2.2. Het vasthouden van verstekelingen aan boord van het schip (B.39-B.53)

De verzoekende partijen voeren aan dat het vasthouden van verstekelingen aan boord van het schip een vasthouding is die strijdig is met artikel 12 van de Grondwet en met artikel 5 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM). Volgens de verzoekende partijen worden die verstekelingen van hun vrijheid beroofd zonder beperking in de tijd, worden zij onder de verantwoordelijkheid van een privépersoon (de gezagvoerder van het schip) geplaatst

en worden hen verschillende waarborgen ontzegd (kennisgeving van een beslissing over de vasthouding, die is opgesteld in een taal die zij begrijpen, mogelijkheid om een beroep in te stellen en bijstand van een advocaat en van een tolk).

Het Hof merkt in de eerste plaats op dat verstekelingen die aan boord van een schip in een Belgische haven worden vastgehouden, onder de rechtsmacht van de Belgische staat vallen in de zin van artikel 1 van het EVRM, ongeacht de vlaggenstaat van het schip. Het Hof oordeelt dat het gedwongen vasthouden van verstekelingen aan boord van het schip een dermate aanzienlijke beperking van hun bewegingsvrijheid vormt dat zij een vrijheidsberoving in de zin van artikel 5 van het EVRM inhoudt.

Het Hof oordeelt dat die vrijheidsberoving niet omgeven is met de waarborgen die door artikel 5 van het EVRM worden vereist. Geen enkele bepaling voorziet immers erin dat verstekelingen onverwijld in kennis worden gesteld van de redenen van hun vasthouding aan boord van het schip, noch dat hen een beslissing in die zin ter kennis wordt gebracht in een taal die zij begrijpen. Er is evenmin voorzien in een beroep om de wettigheid van de vasthouding, de duur en de voorwaarden ervan te controleren. Er is voor de verstekelingen niet in juridische bijstand voorzien. Bovendien heeft de wetgever geen maximumduur van de maatregel vastgesteld. Het verbod tot ontschepen geldt ten slotte voor alle verstekelingen, ook voor verstekelingen die het Belgische grondgebied op regelmatige wijze kunnen betreden.

Het Hof oordeelt dat de ontstentenis van een wetsbepaling die in zulke waarborgen voorziet, artikel 12, eerste lid, van de Grondwet, in samenhang met artikel 5 van het EVRM, schendt. Het komt de wetgever toe een dergelijke bepaling aan te nemen.

2.3. Het verschil in behandeling tussen verstekelingen en personen die worden teruggedreven aan een landgrens alsook vliegtuigpassagiers (B.54-B.63)

De verzoekende partijen bekritisieren vervolgens het verschil in behandeling tussen buitenlandse verstekelingen die het voorwerp uitmaken van een verwijderingsmaatregel en de andere vreemdelingen die het voorwerp uitmaken van zulk een maatregel op grond van de wet van 15 december 1980 « betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen » (hierna: de wet van 15 december 1980), zoals personen die worden aangetroffen in een luchthaventransitzone en die welke het Rijk illegaal pogen binnen te komen. In tegenstelling tot verstekelingen wordt aan die vreemdelingen een gemotiveerde beslissing tot weigering van toegang tot het grondgebied en een gemotiveerde beslissing tot terugdringing ter kennis gebracht, en kunnen zij een beroep instellen waarbij zij in voorkomend geval kosteloze juridische bijstand en de bijstand van een tolk genieten.

Het Hof wijst erop dat het Belgisch Scheepvaartwetboek geen afbreuk doet aan de toepassing van de wet van 15 december 1980 en van de bepalingen die de toegang tot kosteloze juridische bijstand aan buitenlandse verstekelingen die zich op een schip bevinden dat in een Belgische haven voor anker is gegaan, regelen. Indien die buitenlandse verstekelingen niet voldoen aan de voorwaarden inzake toegang tot het grondgebied en niet om internationale bescherming verzoeken, moet aan hen kennis worden gegeven van een beslissing tot weigering van toegang tot het grondgebied, in een taal die zij begrijpen, beslissing die de mogelijke rechtsmiddelen vermeldt die voor een rechter kunnen worden aangewend. Het Hof besluit dat het bekritiseerde verschil in behandeling niet bestaat.

2.4. Het herinschepen van een verstekeling (B.64-B.66)

De verzoekende partijen voeren aan dat de mogelijkheid, voor de scheepvaartpolitie, om het herinschepen te bevelen van een verstekeling die het schip heeft verlaten zonder voorafgaande toelating, tot gevolg zou hebben dat de situatie van die verstekeling niet wordt geregeld door de wet van 15 december 1980.

Het Hof verwerpt die kritiek. De wet van 15 december 1980 is van toepassing op de situatie van verstekelingen, ongeacht of zij zich aan boord van het schip bevinden dan wel het schip zonder toelating hebben verlaten.

2.5. De verwijdering van verstekelingen door de reder (B.67-B.71)

De verzoekende partijen bekritisieren het feit dat de verwijdering van een verstekeling wordt uitgevoerd door de reder, en niet door een overheid.

Het Hof wijst erop dat de verwijdering plaatsvindt op verzoek van de scheepvaartpolitie en dus van de bevoegde overheden. Het merkt ook op dat de verwijdering gepaard gaat met de waarborgen die zijn vastgelegd bij de wet van 15 december 1980.

2.6. De inlichtingen die door de gezagvoerder aan de autoriteiten worden meegedeeld (B.72-B.79)

Volgens de verzoekende partijen sluit artikel 2.4.4.2, § 1, tweede lid, van het Belgisch Scheepvaartwetboek de verplichting uit, voor de gezagvoerder, om de inlichtingen over de persoonlijke situatie van verstekelingen aan de autoriteiten door te geven.

Het Hof oordeelt dat die interpretatie verkeerd is. Er rust een informatieplicht op de gezagvoerder van het schip, die bijdraagt tot de inachtneming van het EVRM en van het Internationaal Verdrag van Genève betreffende de vluchtelingen. Het Hof preciseert dat het evenwel de Belgische autoriteiten toekomt, en meer in het bijzonder de scheepvaartpolitie, om zich ervan te vergewissen dat zij daadwerkelijk in kennis zijn gesteld van een mogelijk verzoek om internationale bescherming uitgaande van de verstekelingen, of van het feit dat hun gezondheidstoestand een dringende medische interventie vereist.

De verzoekende partijen bekritisieren voorts het feit dat de Dienst Vreemdelingenzaken niet optreedt om de behoeften en de inachtneming van de grondrechten van verstekelingen te onderzoeken.

Het Hof verwerpt die kritiek. De toepasselijke wetgeving voorziet erin dat pertinente informatie aan de betrokken autoriteiten, waaronder de Dienst Vreemdelingenzaken, wordt doorgegeven.

2.7. Het optreden van de scheepvaartpolitie (B.80-B.82)

De verzoekende partijen bekritisieren het feit dat artikel 2.4.4.2 van het Belgisch Scheepvaartwetboek enkel in het optreden van de scheepvaartpolitie, en niet in dat van de Dienst Vreemdelingenzaken voorziet.

Het Hof oordeelt dat het Belgisch Scheepvaartwetboek niet de toepassing van andere wetgevingen, zoals de wet van 15 december 1980, verhindert, en dat het dus niet het optreden van, in voorkomend geval, de Dienst Vreemdelingenzaken belemmert.

2.8. De machtigingen aan de Koning (B.83-B.86)

De verzoekende partijen bekritisieren ten slotte het feit dat artikel 2.1.1.3, § 2, van het Belgisch Scheepvaartwetboek verschillende machtigingen aan de Koning verleent.

Het Hof verwerpt ook die kritiek. De bestreden bepaling betreft geen aangelegenheid die door de Grondwet aan de wetgever is voorbehouden. De aan de Koning verleende machtigingen schenden overigens niet de bevoegdheidverdelende regels, noch het rechtszekerheidsbeginsel.

3. Besluit

Het Hof vernietigt artikel 2.4.4.2 van het Belgisch Scheepvaartwetboek (1) in zoverre het niet de ontscheping regelt van verstekelingen van Belgische nationaliteit en van verstekelingen die zijn gemachtigd of toegelaten tot verblijf in België, (2) in zoverre het niet de ontscheping toelaat van verstekelingen die om internationale bescherming verzoeken, gedurende het onderzoek van hun aanvraag, (3) in zoverre het niet, of niet minstens tijdelijk, de ontscheping toelaat van verstekelingen die kunnen worden gekwalificeerd als niet-begeleide minderjarige vreemdeling, (4) in zoverre het niet, of niet minstens tijdelijk, de ontscheping toelaat van verstekelingen van wie de gezondheidstoestand een dringende medische behandeling vereist die niet kan worden verstrekt aan boord van een schip, en (5) in zoverre het de vasthouding aan boord van het schip met geen enkele van de hiervoor opgesomde waarborgen gepaard doet gaan. Het Hof verwerpt het beroep voor het overige.

Het Grondwettelijk Hof is het rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Dit persbericht, opgesteld door de cel « media » van het Hof, bindt het Grondwettelijk Hof niet. De [tekst van het arrest](#) is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof.

Contactpersonen voor de pers : [Sarah Lambrecht](#) | 02/500.12.83 | [Frank Meersschaut](#) | 0475/325.218 | [Tim Souverijns](#) | 02/500.12.21

Volg het Hof via Twitter [@ConstCourtBE](#)